

המכון
לחירות ואחריות

בית ספר לאודר
לממשל, דיפלומטיה
ואסטרטגיה

עמדות הציבור ביחס לשירות נשים בתפקידי לחימה והפרדה מגדרית בפרהסיה הציבורית

דצמבר 2022

ד"ר עומר יעיר

מנהל מחקר ועמית מחקר, המכון לחירות ואחריות

הצעה להפניה בשימוש ביבליוגרפי:

יעיר, עומר. 2022. "עמדות הציבור ביחס לשירות נשים בתפקידי לחימה והפרדה מגדרית בפרהסיה הציבורית". סקרי המכון לחירות ואחריות, אוניברסיטת רייכמן.

מבוא

במהלך השבועות האחרונים עלו לכותרות מספר סוגיות הנוגעות לזכויות נשים ולנוכחותן במרחב הציבורי בישראל. הנושא עולה בין השאר משום שבקואליציה המסמנת לאור תוצאות הבחירות לכנסת ה-25 יהיה ייצוג משמעותי לגורמים דתיים וחרדים לצד ייצוג מועט של נשים. מעבר לכך, לאחר הבחירות פורסמו בתקשורת ידיעות על העלאת דרישה של מפלגות יהדות התורה והציונות הדתית לקדם חקיקה שתאפשר הפרדה מגדרית בין גברים לנשים באירועים ציבוריים ובמתן שירותים.¹ ובנוסף, ישנם חברי כנסת מהקואליציה המתהווה אשר התבטאו כנגד שירות נשים בצה"ל,² וכל שכן כנגד שירות נשים בתפקידי לחימה, כאשר במקביל צה"ל בוחן שילוב נשים ביחידות לחימה מובחרות.³

לאור זאת, בסקר שערכנו במכון לחירות ואחריות במהלך דצמבר 2022 בחנו את עמדות הציבור היהודי בישראל בנוגע למספר סוגיות העומדות על סדר היום בנוגע לזכויות נשים ולנוכחותן בציבוריות הישראלית.⁴ בפרט, שאלנו על עמדותיהם בנוגע לשירות נשים בתפקידי לחימה בצה"ל ובנוגע לעיגון בחקיקה של הפרדה מגדרית בין גברים לנשים באירועים ציבוריים ובמתן שירותים.

¹ ראו כאן. אטינגר א. דרישת החרדים להפרדה מגדרית: הפרטים נחשפים. ישראל היום. 6.
² ראו כאן. פוקס נ. מתגברים הקולות בקואליציה הבאה נגד שירות נשים בצה"ל: "הנמכת סטנדרטים". Ynet. 29.11.22.
³ ראו כאן. לב רם. ט. 78 ק"ג ו-10 עליות מתח: אלו תנאי הסף של הנשים ביחידות המובחרות. מעריב. 7.6.22.
⁴ בחרנו להתמקד בתשובות הציבור היהודי משום ששירות צבאי היא סוגיה שהינה רלוונטית יותר עבור הציבור היהודי בישראל מאשר הציבור הערבי. נדמה גם שהוויכוח הציבורי בנוגע להפרדה מגדרית באירועים ציבוריים מתרחש בעיקר בקרב הציבור היהודי בישראל. לפירוט על המתודולוגיה של הסקר, ראו בנספח המתודולוגי בסוף המסמך.

ממצאי הסקרים שלנו מעלים מספר ממצאים:

- רוב ברור בציבור היהודי בישראל מביע עמדות ליברליות בסוגיות הללו: 66% מביעים תמיכה בשירות נשים ביחידות קרביות בצה"ל ו-67% מתנגדים לחקיקה המקדמת הפרדה בין גברים לנשים באירועים ציבוריים.
- הבדלים גדולים בסוגיות אלו נמצאו בין מצביעים למפלגות האופוזיציה המתהווה ובין מצביעי מפלגות הקואליציה הבאה: 90% מקרב המצביעים היהודים של מפלגות האופוזיציה המתהווה תומכים בשירות קרבי של נשים בצה"ל לעומת כ-43% ממצביעי מפלגות הקואליציה הבאה. בכל הקשור להפרדה מגדרית במרחב הציבורי: 92% ממצביעי מפלגות האופוזיציה מתנגדים לעיגון חוקתי שכזה לצד 44% המתנגדים לכך בקרב מצביעי הקואליציה.
- הבדלים גדולים בסוגיות אלו נמצאו גם בחתך של מידת דתיות: 85% מהחילונים ו-68% מהמסורתיים תומכים בשירות נשים ביחידות קרביות לעומת 89% מהחרדים המתנגדים לשירות זה. יצוין, כי בקרב הדתיים לאומיים לא נמצאה הסכמה בנושא זה – 45% תומכים לצד 34% המתנגדים לשירות נשים ביחידות קרביות. באשר להדרה מגדרית בספרה הציבורית – 88% מהחילונים ו-71% מהמסורתיים מתנגדים לחקיקה זו. תמיכה בצעד חוקתי זה נרשמה בקרב 95% מהחרדים ובקרב כ-54% מהדתיים הלאומיים.
- לא נמצאו הבדלים גדולים בסוגיות אלו בין נשים וגברים בציבור היהודי: 67% מהנשים וכ-64% מהגברים תומך בשירות נשים בתפקידי לחימה. כ-70% מהנשים וכ-64% מהגברים מתנגד להפרדה מגדרית במרחב הציבורי.

נראה, אם כך, כי ישנה תמיכה נרחבת בציבור היהודי בנוגע הן לשירות נשים בתפקידי לחימה בצה"ל והן בנוגע לקידום פעולות אשר יקלו על הפרדה מגדרית בפרהסיה הציבורית, כאשר גם בקרב מצביעי המפלגות אשר ירכיבו את הקואליציה הבאה ישנו רוב קטן התומך בעמדות הליברליות יותר.

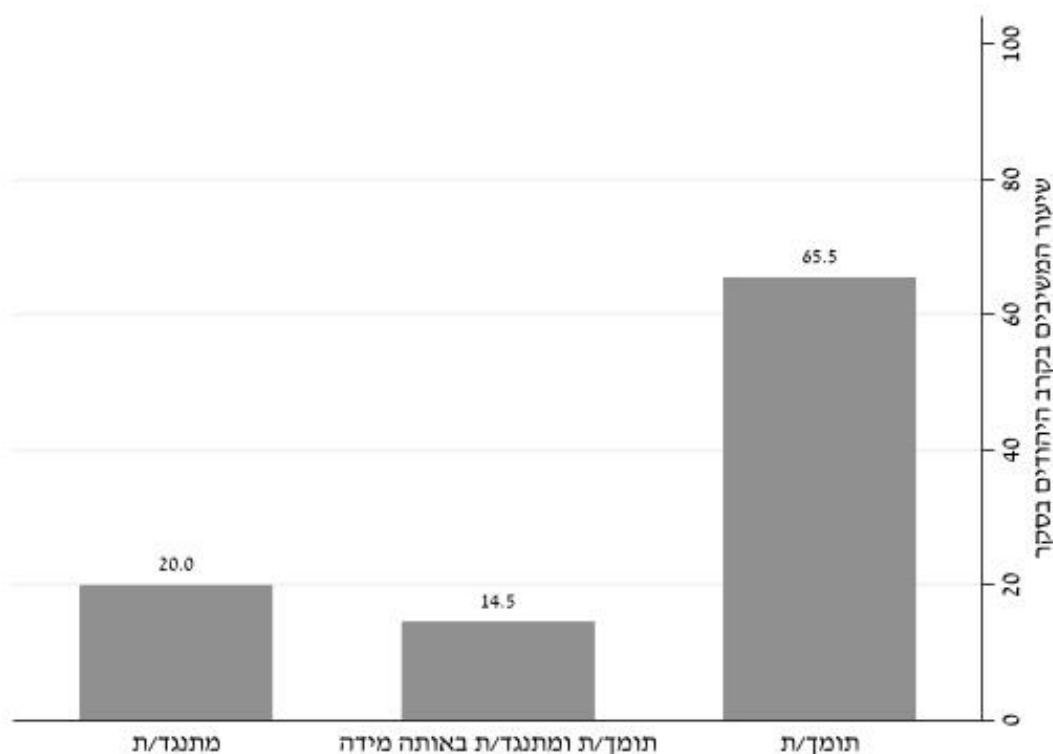

נתחיל עם פירוט על יחס הציבור היהודי בישראל לשירות נשים בתפקידי לחימה בצה"ל, ולאחר מכן נפרט על יחס הציבור הישראלי להפרדה מגדרית במרחב הציבורי.

א. יחס לשירות נשים בתפקידי לחימה בצה"ל

מהסקר שערכנו עולה כי רוב ברור בציבור היהודי בישראל, כ-66% תומך בשירות נשים ביחידות קרביות בצה"ל.⁵ מנגד, מיעוט קטן, 20%, מתנגד לשירות נשים בתפקידי לחימה, כאשר עוד כ-15% ענו שהם תומכים ומתנגדים באותה מידה. ממצאים אלו מוצגים בתרשים 1.

תרשים 1: יחס לשירות נשים בתפקידי לחימה בצה"ל – כלל הציבור היהודי

מקרא: אחוזים, מ-0 עד 100.

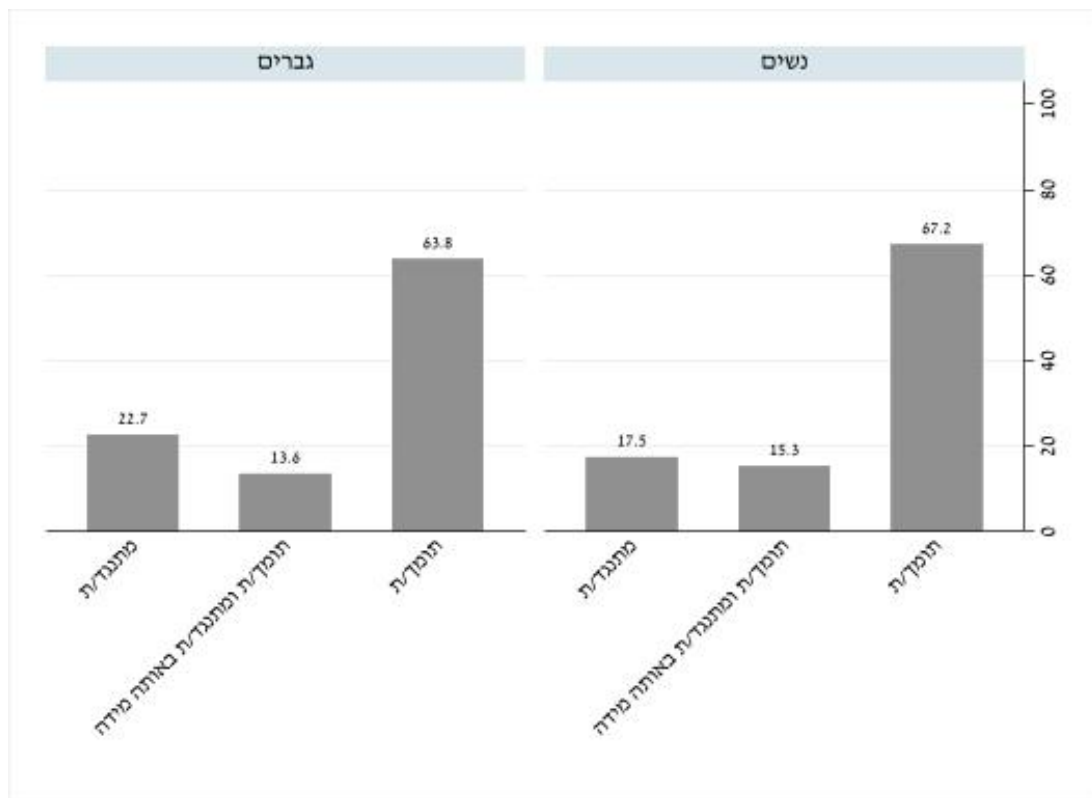
אין הבדלים גדולים בסוגייה זו בין נשים וגברים בקרב הציבור היהודי: כ-67% מהנשים וכ-64% מהגברים תומך בשירות נשים בתפקידי לחימה בצה"ל. בקרב גברים ישנו שיעור מעט גדול יותר של מתנגדים לשירות נשים ביחידות קרביות (כ-23%) לעומת נשים (כ-18%), אך בשני המקרים מדובר

⁵ נוסח השאלה: הדיון הציבורי בנוגע לשירות נשים כלוחמות ביחידות קרביות בצה"ל מורכב מאלו התומכים בכך ומאלו המתנגדים לכך. מה לגביך? האם את/ה תומך/ת בשירות נשים כלוחמות בצה"ל או מתנגד/ת לכך? [אפשרויות תשובה: 1- תומך/ת מאד, 2- תומך/ת, 3- תומך/ת ומתנגד/ת באותה מידה, 4- מתנגד/ת, 5- מתנגד/ת מאד, 6- לא יודע/ת] כדי להקל על הצגת הממצאים, אפשרויות התשובה 'תומך/ת מאד' ו-'תומך/ת' אוחדו לקטגוריה אחת של 'תומך/ת', ואילו אפשרויות התשובה 'מתנגד/ת' ו-'מתנגד/ת מאד' אוחדו לקטגוריה אחת של 'מתנגד/ת'. 3.1% מהמשיבים היהודים ענו "לא יודע/ת" והם הוצאו מהניתוח.

במיעוט. כ-14-15% בקרב הן נשים והן גברים ענו שהם תומכים ומתנגדים לשירות נשים בתפקידי לחימה באותה מידה. ממצאים אלו מוצגים בתרשים 2.

תרשים 2: יחס לשירות נשים בתפקידי לחימה בצה"ל – בחתך מגדרי (ציבור יהודי)

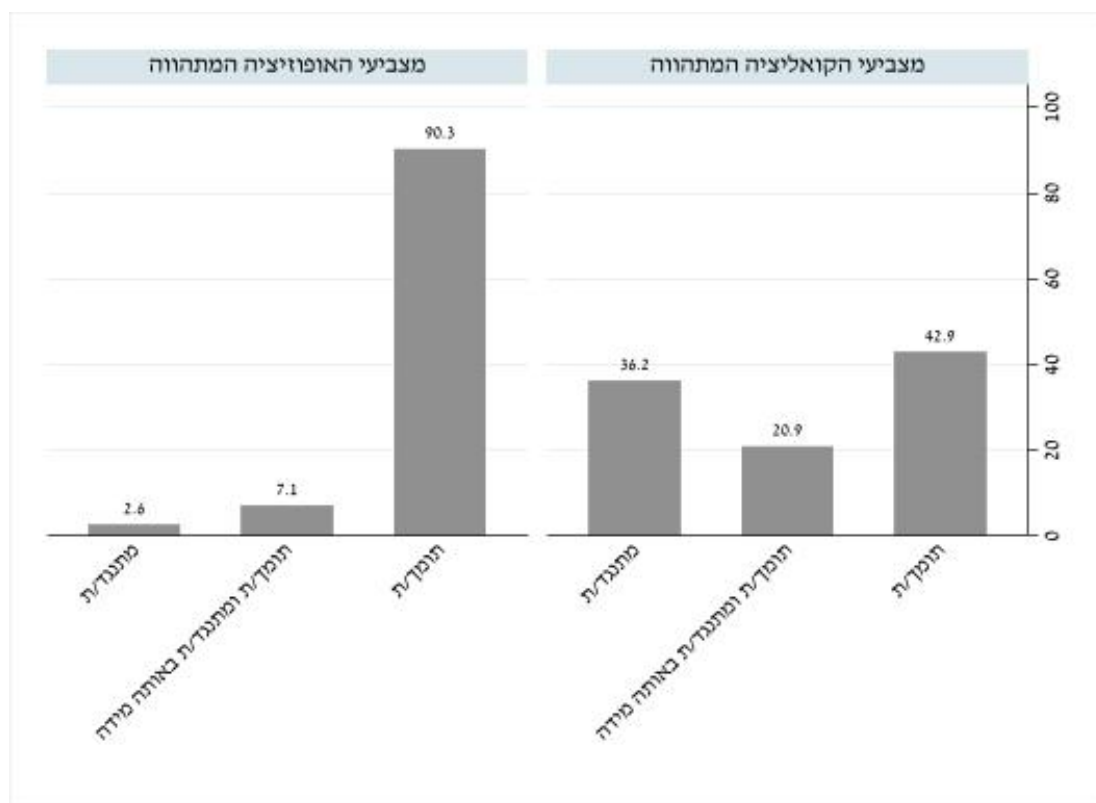

מקרא: אחוזים, מ-0 עד 100.

הבדלים גדולים הרבה יותר ניתן למצוא בחתך של מצביעי הקואליציה המתהווה ומצביעי האופוזיציה המתהווה. בקרב מצביעים יהודים של הקואליציה המתהווה אין הסכמה ברורה בנוגע לשירות נשים בתפקידי לחימה: כ-43% תומכים בכך לעומת כ-36% אשר מתנגדים לכך, ועוד כ-21% שענו שהם תומכים ומתנגדים באותה מידה. כלומר, מעט יותר תמיכה בשירות נשים בתפקידי לחימה מאשר התנגדות לכך, אבל בהחלט לא מדובר ברוב ברור. מנגד, רוב מוחץ של כ-90% מקרב המצביעים היהודים של מפלגות האופוזיציה המתהווה (יש עתיד, המחנה הממלכתי, ישראל ביתנו, העבודה, רע"ם, חדש-תע"ל, לצד מצביעים יהודים למרצ ובל"ד), תומך בשירות נשים ביחידות קרביות בצה"ל. מיעוט קטן של כ-3% מתנגד לכך, ועוד כ-7% ענו שהם תומכים ומתנגדים באותה מידה. ממצאים אלו מוצגים בתרשים 3.

תרשים 3: יחס לשירות נשים בתפקידי לחימה בצה"ל – בחתך הצבעה (ציבור יהודי)

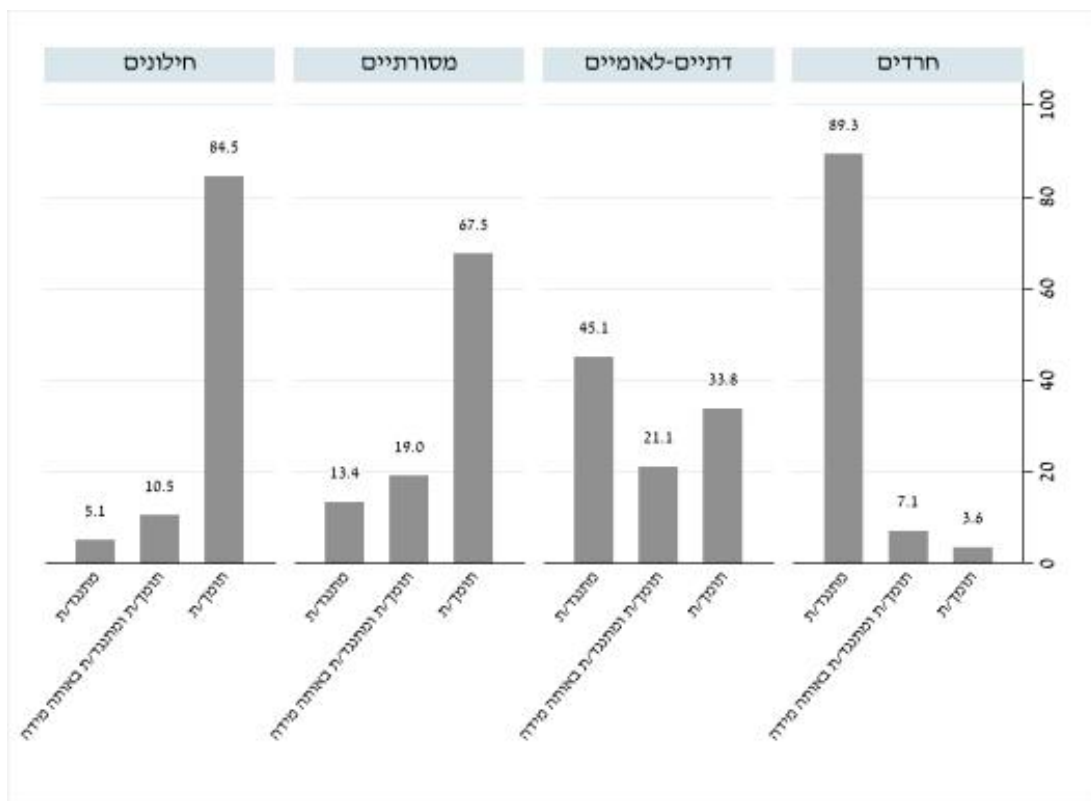

מקרא: אחוזים, מ-0 עד 100.

ישנם גם הבדלים גדולים בסוגייה זו גם בחלוקה לפי מידת הדתיות של המשיבים היהודים בסקר. רוב גדול בקרב חילונים, כ-85%, תומך בשירות נשים ביחידות קרביות בצה"ל, ורק כ-5% מתנגדים לכך. גם בקרב המסורתיים ישנו רוב ברור, גם אם קטן יותר, התומך בכך, כ-68%, לצד כ-13% המתנגדים לכך. בקרב דתיים לאומיים אין הסכמה ברורה בנושא, כאשר לצד רוב קטן של כ-45% התומך בכך, ישנם כ-34% המתנגדים לכך. ולבסוף, בקרב החרדים ישנו רוב מוחץ של כ-89% המתנגד לשירות נשים בתפקידי לחימה בצה"ל, לצד מיעוט קטן של כ-4% התומך בכך. ממצאים אלו מוצגים בתרשים 4.

תרשים 4: יחס לשירות נשים בתפקידי לחימה בצה"ל – בחתך מידת דתיות (ציבור יהודי)

מקרא: אחוזים, מ-0 עד 100.

ב. יחס להפרדה מגדרית במרחב הציבורי

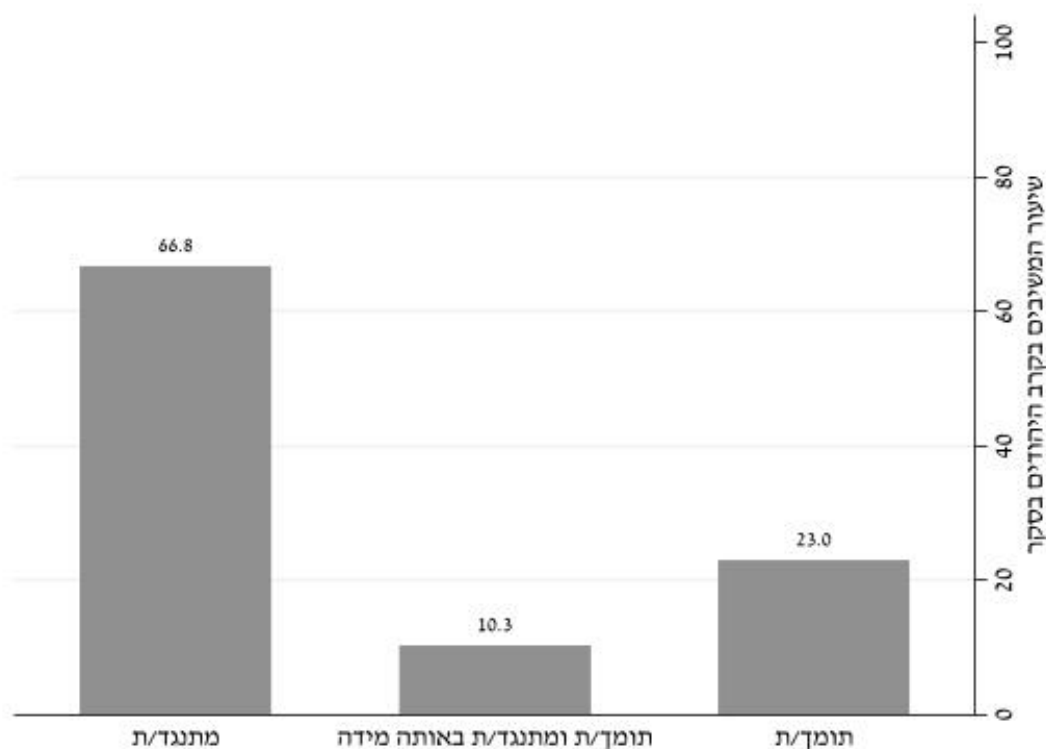
רוב ברור בציבור היהודי בישראל, כ-67%, מתנגד לכך שהפרדה בין גברים לנשים באירועים ציבוריים ובמתן שירותים ציבוריים לא תיחשב בחוק לאפליה.⁶ מנגד, מיעוט של 23%, תומך בכך שהפרדה

⁶ נוסח השאלה: לאחרונה פורסם כי חלק מהמפלגות אשר מיועדות להרכיב את הקואליציה הבאה דורשות לעגן בחקיקה כי הפרדה בין גברים לנשים באירועים ציבוריים ובמתן שירותים ציבוריים לא תיחשב לאפליה. האם את/ה תומכת בכך, מתנגדת לכך, או שאינך יודעת? [אפשרויות תשובה: 1- תומכת מאוד, 2- תומכת, 3- תומכת ומתנגדת באותה מידה, 4- מתנגדת, 5- מתנגדת מאוד, 6- לא יודעת] כדי להקל על הצגת הממצאים, אפשרויות התשובה 'תומכת/ת מאוד' ו-'תומכת/ת' אוחדו לקטגוריה אחת של 'תומכת/ת', ואילו אפשרויות התשובה 'מתנגדת/ת' ו-'מתנגדת/ת מאוד' אוחדו לקטגוריה אחת של 'מתנגדת/ת'. 4.9% מהמשיבים היהודים ענו "לא יודעת/ת" והם הוצאו מהניתוח.

מגדרית בפרהסיה הציבורית לא תיחשב לאפליה, ועוד כ-10% ענו שהם תומכים ומתנגדים באותה מידה. ממצאים אלו מוצגים בתרשים 5.

תרשים 5. יחס לעיגון בחקיקה של הפרדה מגדרית בציבור – כלל הציבור היהודי

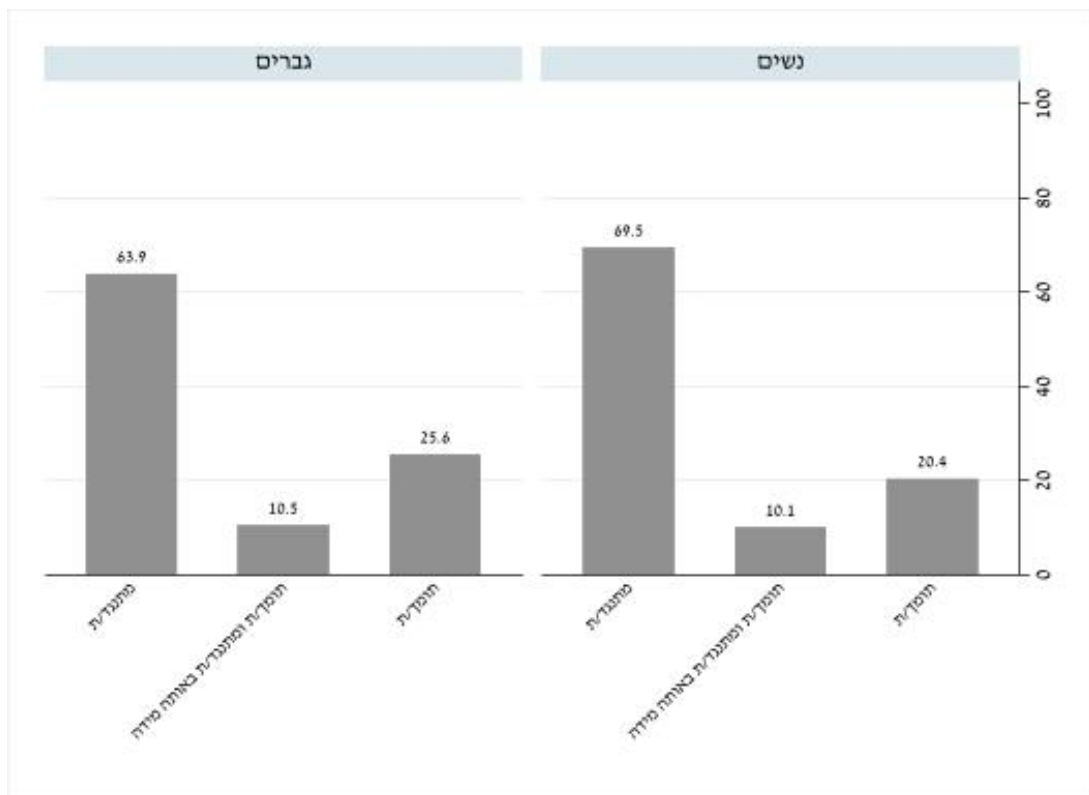
מקרא: אחוזים, מ-0 עד 100.

כמו בשאלה הקודמת לגבי שירות נשים בתפקידי לחימה, גם בסוגיית ההפרדה המגדרית ישנם הבדלים קטנים בין גברים לנשים, לצד הבדלים גדולים בהרבה בין מצביעי הקואליציה המתהווה ומצביעי האופוזיציה המתהווה, כמו גם בין מגזריים דתיים שונים בציבור היהודי.

ראשית, רוב ברור בקרב נשים וגברים – כ-70% מהנשים וכ-64% מהגברים – מתנגד לכך שהפרדה בין גברים לנשים באירועים ציבוריים ובמתן שירותים ציבוריים לא תיחשב לאפליה. כלומר, תומך בכך שהפרדה שכזו תיחשב בחוק כאפליה. ראו בתרשים 6.

תרשים 6: יחס לעיגון בחקיקה של הפרדה מגדרית בציבור – בחתך מגדרי (ציבור יהודי)

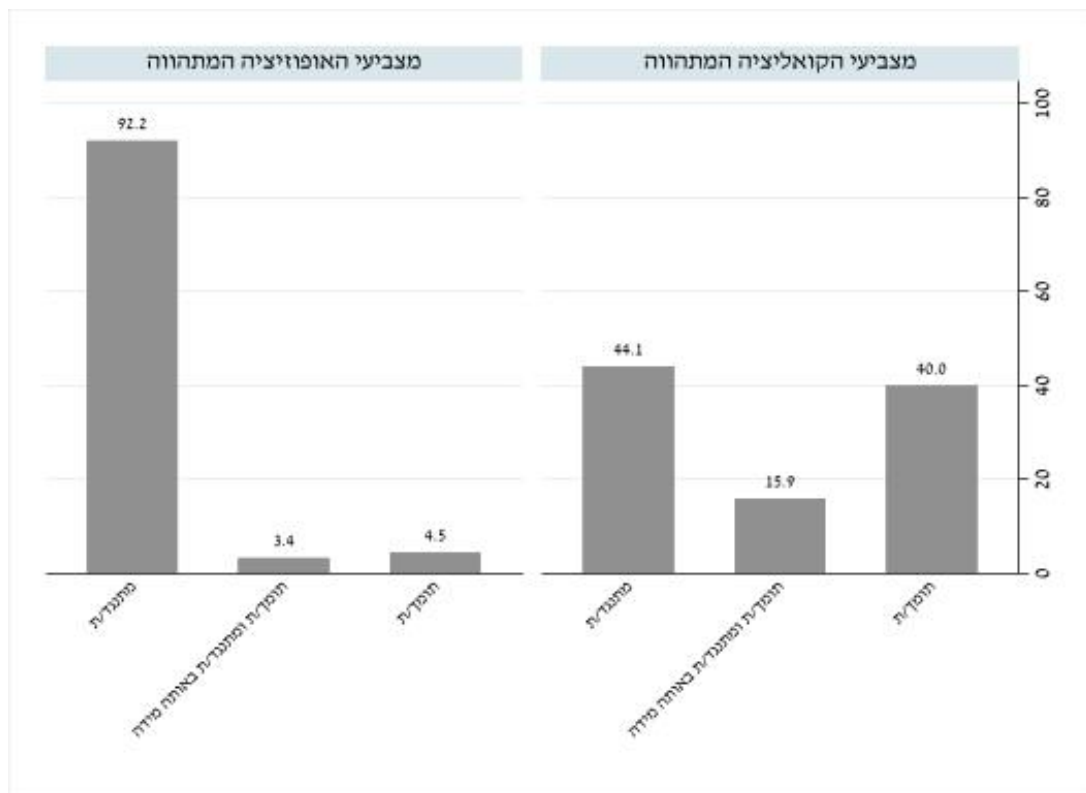

מקרא: אחוזים, מ-0 עד 100.

בחינה של ההבדלים בסוגייה זו בין מצביעי הקואליציה המתהווה ומצביעי האופוזיציה המתהווה מצביעה על הבדלים ניכרים בין הקבוצות. כמו בשאלה הקודמת, גם בשאלה זו אין הסכמה ברורה בקרב מצביעים יהודים של הקואליציה המתהווה בנוגע לעיגון בחקיקה של הפרדה מגדרית בציבור: כ-40% תומכים בכך לעומת 44% אשר מתנגדים לכך, ועוד כ-16% שענו שהם תומכים ומתנגדים באותה מידה. כלומר, מעט יותר התנגדות לעיגון בחקיקה של הפרדה מגדרית בציבור מאשר תמיכה בכך. מנגד, רוב מוחץ של למעלה מ-90 אחוזים (כ-92%) ממצביעי מפלגות האופוזיציה המתהווה (לצד מצביעי מרצ ובל"ד), מתנגד לעיגון בחקיקה של הפרדה מגדרית בפרהסיה הציבורית. זאת, לצד מיעוט קטן של כ-5% מתנגד לכך. כ-3% ענו שהם תומכים ומתנגדים באותה מידה. ממצאים אלו מוצגים בתרשים 7.

תרשים 7: יחס לעיגון בחקיקה של הפרדה מגדרית בציבור – בחתך הצבעה (ציבור יהודי)

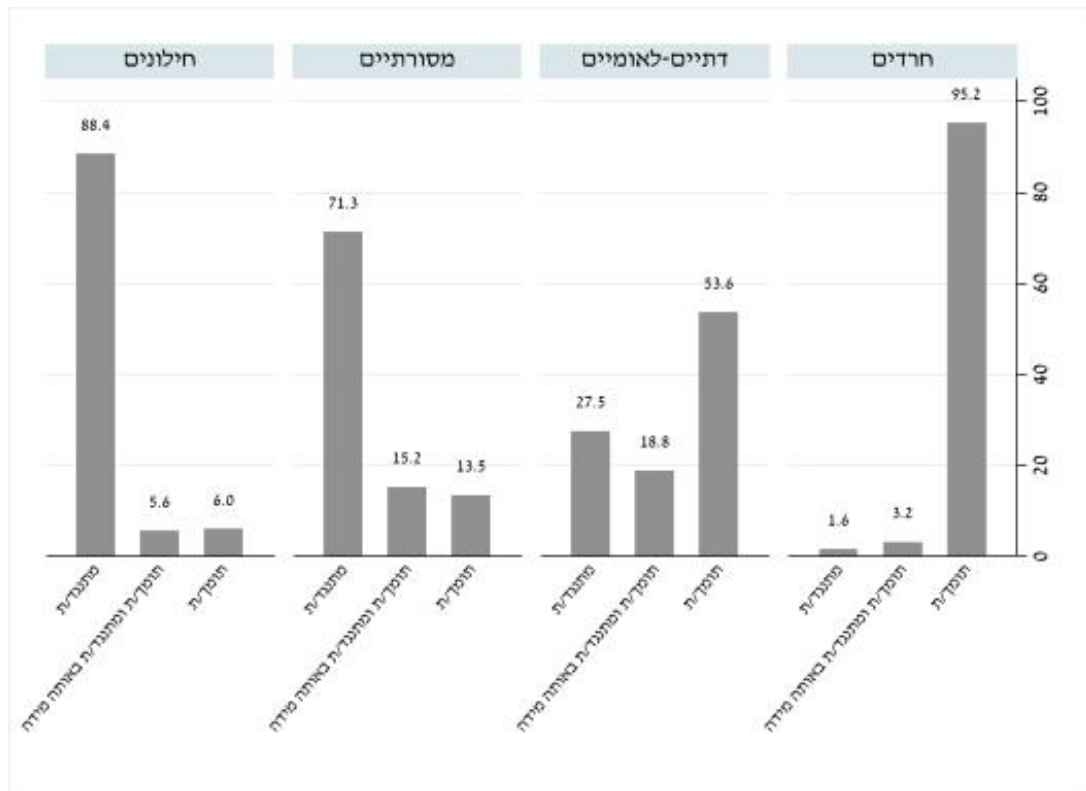

מקרא: אחוזים, מ-0 עד 100.

ולבסוף, בחינה של העמדות בחתך של מידת הדתיות של המשיבים היהודים בסקר מצביעה על הבדלים גדולים בסוגייה. רוב גדול בקרב חילונים, כ-88%, מתנגד לעיגון בחקיקה של הפרדה מגדרית בציבור, לעומת כ-6% התומכים בכך. גם בקרב המסורתיים ישנו רוב ברור המתנגד לכך, כ-71%, לצד כ-14% התומכים בכך. מנגד, בקרב דתיים לאומיים ישנו רוב קטן התומך בכך, כ-54%, לצד כ-28% המתנגדים לכך. ולבסוף, בקרב החרדים ישנו רוב מוחץ של כ-95% התומכים בכך, לצד מיעוט קטן של כ-2% המתנגד לכך. ממצאים אלו מוצגים בתרשים 8.

תרשים 8: יחס לעיגון בחקיקה של הפרדה מגדרית בציבור – בחתך מידת דתיות (ציבור יהודי)

מקרא: אחוזים, מ-0 עד 100.

נספח - מתודולוגיה:

צוות המכון לחירות ואחריות בבית ספר לאודר לממשל, דיפלומטיה ואסטרטגיה באוניברסיטת רייכמן הכין את השאלות לסקר וניתח לאחר מכן את הנתונים. הסקר נערכו על ידי חברת iPanel, אשר עורכת סקרים מקוונים בישראל. הסקר נערך בתאריכים 7–11 בדצמבר 2022. הנתונים בסקר נאספו באופן מקוון.

במצטבר, 807 משיבים בני 18 ויותר השלימו את הסקר. מתוכם, 655 משיבים יהודים ו-152 משיבים ערבים.⁷ הניתוחים במסמך זה מתבססים על תשובות המשיבים היהודים בלבד, כאשר טעות הדגימה המרבית למדגם זה הינה 3.8% ברמת ביטחון של 95%.

המשיבים היהודים מהווים מדגם מייצג של האוכלוסייה היהודית הבוגרת בישראל, בפילוח של מגדר, קבוצות גיל, מחוז בארץ, ומידת דתיות. סטטיסטיקה תיאורית בסיסית של המשיבים היהודים בסקר על פני מספר משתנים בולטים מוצגת להלן בטבלה 1, כאשר מוצגת השוואה לנתוני סקר הבחירות בישראל⁸ (Israeli National Election Study) ממרץ 2021, שזהו הסקר ההסתברותי המייצג העדכני ביותר הכולל נתונים דומים. ניתן לראות כי ישנן סטיות קלות ביותר בין הסקר שערכנו בדצמבר 2022 לבין נתוני סקר מרץ 2021 של ה-INES בכל הנוגע לשיעור הנשים ושיעור בעלי השכלה אקדמית במדגם. המשיבים במדגם שלנו הינם, בממוצע, גם צעירים יותר מאשר מדגם ה-INES. ובנוסף, ישנה דגימת חסר של חילונים ובעיקר של משיבים בעלי אידיאולוגיה שמאלנית, וזאת לצד דגימת יתר של משיבים מהימין והמרכז האידיאולוגי, ובעיקר של משיבים מסורתיים.

⁷ השאלון תורגם לערבית כך שמשויבים ערבים יכולים היו לבחור אם לענות על השאלון בעברית או בערבית.
⁸ ראו בכתובת הזו: <https://www.tau.ac.il/~ines>

טבלה 1. סטטיסטיקה תיאורית של המשיבים בשני הסקרים עם השוואה לסקר ה- INES מ-2021:

סקר הבחירות בישראל – מרץ 2021 (מדגם יחודי)	סקר דצמבר 2022 (מדגם יחודי)	
48.7 (18.0)	41.6 (15.2)	גיל (ממוצע, סטיית תקן)
54.0%	51.2%	נשים (שיעור במדגם)
46.4%	50.2%	השכלה אקדמית כלשהי (שיעור במדגם)
מידת דתיות		
50.7%	43.1%	חילוני
26.9% ⁹	36.3%	מסורתי
12.0%	11.0%	דתי-לאומי
10.4%	9.6%	חרדי
הגדרה עצמית: ימין-שמאל אידיאולוגי (שיעור במדגם)		
51.1%	57.8%	ימין
22.8%	26.0%	מרכז
26.1%	16.2%	שמאל

מקרא: השאלה שבחנה הגדרה עצמית על ציר ימין-שמאל אידיאולוגי כללה שבע אפשרויות תשובה, כאשר 1 משמעו ימין, 4 משמעו מרכז, ו-7 משמעו שמאל. אלו שענו 1-3 הוגדרו כ-"ימין", אלו שענו 4 הוגדרו "מרכז", ואלו שענו 5-7 הוגדרו "שמאל".

⁹ קטגוריה זו כוללת הן משיבים שענו שהם "מסורתיים, דתיים" והן משיבים שענו שהם "מסורתיים, לא כל כך דתיים".